

SZEKELY-UDVARHELY

1848-AS FÜGGETLENSÉGI POLITIKAI SZÉKELY UJSÁG

Megjelen hetenként kétszer: csütörtökön és vasárnap.
Előfizetési ára helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán
küldve: egész évre 10 K, félre 5 K, negyedévre 2 K 50 fillér.
Külföldre egész évre 12 K. — M. kir. postakártyapénztári csekk-
és kliring 10,489. sz. — Helyközi telefon 15. sz.
Mindenféle díjak Székelyudvarhelyt előre fizetendő.

FELELOS SZERKESZTŐ:
BETEGH PÁL
LAPTULAJDÓSNOS.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca
31. szám, hova az előfizetések, kéziratok és hirdetések küldendők.
Kéziratokat vissza nem adunk. — Hivatalos hirdetések 100 szög
szavankint 6, azon felül 4 fillér, magán hirdetések négyzet em
8 fillér, többszöri közlésnél 6 fillér. — Nyílt-tér sora 1 korona

Egyedül a haza érdeke.

Irta: **Kossuth Ferenc.**

A pénzügyi bizottságban a költségvetés tárgyalása gyorsan halad előre úgy, hogy ha a bizottság ezután is minden nap ülése ni fog, két három nap alatt az egész költségvetést letárgyalják és az előadó abba a helyzetbe jut, hogy megteheti jelentését a képviselőháznak. Ekkor nincs olyan ok, amely igazolhatná azt, hogy miért ne térjen át a képviselőház a költségvetés tárgyalására. Evégből természetesen a véderőjavaslat helyett a költségvetés kerülne napirendre.

Bizonyára emlékszik még a közvélemény arra a tényre, hogy miután a pénzügyminiszter előterjesztette a költségvetést, én és utánam a többi ellenzéki pártok képviselői is kijelentettük, hogy a költségvetés rendes letárgyalása ellen az ellenzéki pártok nem akarnak akadályt gördíteni.

Ezzel a ténnyel bebizonyítottuk, hogy igazságtalan az a célzatosan terjesztett felfogás, mintha az ellenzék a képviselőházban a hasznos munkát akarná megakadályozni.

Ellenkezöleg bebizonyult az, hogy minden rendelkezésére álló erkölcsi erővel azon van, hogy a nem sürgős és (bármilyen legyen bárkiné a pártállása) a mindenki által elismert súlyos terhekkel járó véderőjavaslat ne állja útját év végéig a hasznos munkának.

Az, hogy az országnak, az élő törvények világos rendelkezése szorít is, legyen meg az év vége előtt rendes költségvetése, annál szükségesebb a jelen viszonyok közt, mennél inkább fel van fordulva a helyzet Ausztriában. Továbbá az európai viszonyok bizonytalansága is nagyon kíváncsossá teszi, hogy az ország gazdasági helyzete ne kerüljön az exlex korlátozó hátrányai közé. Végre (ne vétessék e megjegyzésem maliciának) jó lesz, ha az ország több fontos érdeke megnyerhet azt a kielégítést, amelyet egy, a szokottnál bőkezűbben megállapított költségvetés nyújt, amelynek bőkezűsége talán annak köszönhető, mert bizonyítani kívánja a kormány, hogy jut is, marad is a véderőreform terheinek fedezésére elegendő pénz.

Kétségtelen, hogy midőn elhatároztuk a költségvetés serény letárgyalását, az ellenzéki fegyverek egyik legerősebbikének használatát nem fogjuk igénybe venni, pedig a költségvetés képezi nemcsak nálunk, hanem minden parlamentben az utközési pontot az ellenzék és a kormánypárt között. De mi meghoztuk ezt az áldozatot, mert minket a parlamenti fegyverek használatánál sem pártérdek, sem semmi más érdek nem vezet, egyedül a haza érdeke.

Világosan áll az ország előtt az, hogy most két óriási kérdés dominálja a helyzetet. Mind a kettő évek óta van előtérben: az egyik a legfelsőbb hata-

lom által követelt ujonclétszám emelése ezzel szemben a nemzet által kívánt jogok érvényesülése. E kérdés tíz év óta kopogtat az ajtón és nagy rázkódtatásoknak volt előidézője. A másik kérdés a választói jog reformjának kérdése, melyet már évek előtt, egy erős obstrukció megszüntetésének feltételül kötött ki és nyert meg pártom, anélkül, hogy akkor a feltételeknek a kormány eleget tett volna. E kérdés képezte a koalíciós kormányalakulás alapját, amely alapot egy másik és időhöz kötött kérdés tölt ki megállapított helyéről. A választói jog reformjának kérdése azóta is folyvást a nemzet feje felett függ.

Annai bizonyos, hogy látszólag a két kérdés közt, úgy ahogy most állnak, semmi összeköttetés nincs. Volt azonban nagyon is erős összeköttetés a koalíciós korszak és kormányzás alatt, amennyiben akkor, a királylyal létesített megállapodás szerint, a választói jogreform lett volna létrehozandó előbb, s addig a véderőreform kikapcsolandó volt.

A mostani többség a véderőreformot tolta előtérbe. És kétségbe vonhatlan az, hogy most a parlamentben erről és csakis erről van szó. Az is bizonyos, hogy elhatározásából kifolyólag is a mai pártunk e kérdésbe semmi más kérdést nem vegyít bele, nehogy a tényleg szönyegen levő veszedelmes kérdéstől elterelje a közfigyelmet és ezzel gyengítse a nemzet helytállási képességét. Azonban az is kétségbe vonhatlan, hogy a másik függetlenségi párt most is nagy erővel tolja előtérbe a választói jog kérdését.

Mindenki belátja, hogy az ország érdekében volna az, hogy ha a most folyó parlamenti harcot nem kellene sem az egyik, sem a másik félnek a végletekig vinni, hanem ha megtalálható volna az a megoldás, amely előre vinné a nemzet ügyét és mégis egy békés megoldást tenne lehetővé.

Azonban békét csinálni úgy, hogy ez a béke ne az ellenzék összes pártjaival jöjjön létre, nagyon elhibázott dolog lenne. Éppen ezért ajánlom figyelmébe mindazoknak, akik nem találják meg ezidő szerint annak a jogosultságát, hogy összekapcsolassák a véderő és a választói jog reformjának kérdése, hogy most itt nem elméletekről, hanem tényekről van szó. Tény az, hogy egy olyan párt, amely egymagában is elég arra, hogy a parlamenti ellentállás kivételes eszközeivel időhatár nélkül élhessen, összeköti a két kérdést. Ugy, hogy aki békét akar, annak meg kell találnia annak a módját, mely szerint az ellenzék ama részének is megnyerhesse közreműködését, amely az általa előtérbe vitt kérdés megoldása nélkül e közreműködésre nem kapható.

Én nem tartom ezt a célt elérhetőnek, annál kevésbé, mert elméletileg helyes is az, hogy küszöbön lévén a

választójog reformja, ez a kérdés ne hagyassék ki a békésen elintézendő kérdések sorából azok részéről, akik békés megoldást keresnek. Ha kihagyatnák e kérdés, ebből nem következhetnék más, mint az, hogy a rendes parlamenti működést felfordító egyik okból a másikba esnénk bele.

Az élet maga kompromisszumok láncolata. Így van ez a magán és a közéletben is. Minden nap kompromitálnom kell egészségem igényeivel, más-keppen a pártok elvágnák életem fonálát. Így van ez a közéletben és így van a nemzetelek, az államok életében is. Darwin tanított meg minket a natural adaption (az alkalmazkodni tudás) elméletére. Ami él és nem tud alkalmazkodni, az kipusztul.

Vannak sokan, akik nem tudják miért irom e sorokat, de vannak sokan olyanok is, akik tudják... Sapere aude — írta Horátius.

Mély barázdák a köz-igazgatási parlagon.

II.

A főispánok gondolnak-e arra, hogy a hol csak rendetlen községi vezetés, elviselhetetlen községi pótdadó, hűtlen vagyon kezelés, egyik-másik matodornak le- és felfüggesztése fordul elő, ott a vétkes mulasztás fokozatosan a főnököket terheli. Első sorban a legfőbbel, kinek szeme mindent megláthat, keze mindenhova elérhet, csak akarnia kell.

Egyes hivatalfőnökök mulasztásából rengeteg kár, visszaélések, bűnös manipulációk történnek. Nem szükséges háborút, járvány, eleni csapás, elegendő a bűnös közvagyon kezelés és a nép tudatlanságával való visszaélés.

Nem magas régióban, nem a falu határán kívül levő okokban kell keresni a községek leszegényedésének, a kivándorlásnak okait, hanem első sorban a községi vezetésben és a közvagyon kezelésében. Nem ok nélkül jár szájról-szájra ez a szállóige: „fizetésem? 800 forint és szabadlopás”. Ez az a lassuan emésztő moly, mely idővel felszív minden jót, megemészti minden nagy falatot.

Hogy hol vannak a bajok? Nézzük csak a községi háztartás vezetését és ellenőrzését. Például a jegyző az alkalmazkodni tudóból megalakítja a képviselőtestületet. Ez neki könnyen megy. Ő szavazatszedő, összeszámoló és az eredmény kihirdető. A főszolgabíró jelenlétében a választó polgárokat könnyebb-ség kedvéért két részre osztja, gyors, de biztos összeszámlálással a többségét megállapítja és meg lesz bírónak a falu leghasználhatóbb embere.

Káros lenne a közre nézve, ha a névaláíráson kívül még valamicskét tudna. Ezek után ő veszi a kezébe a kormány kerekét, mert hát — tetszik tudni! — a bíró nem arra való.

Gyűlés nyitás után jönnek az ukázok, a hatalomnak finom éreztetése. Az egyes teleleket az ide vonatkozó törvények és vármegyei szabályrendeletek oly gárdirozásával adja

elő, hogy az ellenkező előre ki van zárva, sőt káros volna a község háztartására nézve.

Minden úgy az igaz, a hogyan a jegyző ur mondja, mert másképp nem is lehet. Látva a beléje helyezett nagy bizalmat, előlegezi az atyafiak jóindulatu beleegyezését.

Kiadás, bevásárolás, utazás, pótdó kiadás, hová fordítás, a közvagyon kezelés, fogyasztási adók ügyét vezeti, kezeli önállóan. Az effélékkel nem hozakodik elő a gyűlésen, hisz úgy is megszavazzák az indítványt s különben is el lehet intézni másképp is.

Mikor a jegyzőkönyv elkészült (Mikor? Senkinek semmi köze hozzá,) kéznél lévő két emberrel hitelesített. Jól teszi, hogy a hitelesítőknél jegyzőkönyvet nem olvas, hisz úgy is azt olvasná bele, a mi szükséges, vagy kihagyná a kihagyni valót.

Benne van minden, a mi csak szükséges. Két kacsaringós aláírás szentesítette.

Jöhet a számvevő, az egyes kiadásos tételeknek stb.-nek megszavazását megtalálja mindig a jól szerkesztett jegyzőkönyvben. Jegyzőkönyv-olvasás a következő gyűlésen nem lévén szokásban—rendben, van minden.

Következik a számvevő munkája. Eltekintve a „kezdetől és folytatástól“, szóval az eltekinteni valóktól, a mostani számadás vizsgálás csupa nevetség.

A számvevő ugyanis a képviselőtestület jelenléte és bemondása nélkül, hogyan és mit vizsgál? A fehéren a feketét? Ezt megteheti odahaza az irodában is. Ezért kár kilométer pénzt számítani.

Hogy a községnek földjei, korcsmái vannak és ezek mennyiért lettek elárverezve, árverezés útján lettek-e értékesítve vagy kézalatt kiadva? A képviselőtestület nyilatkozata ezekre nézve nagyon fontos.

Hogy a hus-, bor-, pálinkafogyasztás, kinek jövedelmezett s ha a mészáros és korcsmáros a kezelővel nem kvittolt volna — a községi pénztár mennyivel gyarapodott volna? Ezekre nézve is nem lényegtelen a képviselőtestület jelenléte és bemondása.

Hogy az előlegek, haszonbérek nem lettek-e a beszédnél felejtve, hogy mennyi községi pótdó folyt be, hogy egyeseken miért nem lett felhajtva, a később befolyt hátralékok kinek javára lettek bevéve? Ezeket a képviselőtestület csak a számvevőtől tudhatná meg, mert más előtt nem lehet „zörögni“.

Hogyan történik a zárszámadás megvizsgálása? Megválasztott időben, egy pár órával a gyűlés előtt (a polgár a meghívó elhordozását elhanyagolta) meghívottnak a beavatott képviselők (a többi a polgár nem találja odahaza).

A jegyző ur, míg neki jól esik, felolvas a számadásból. Hogy mit olvas és mit nem olvas fel, ő tudja; mást nem érdekel. Vége az, hogy a számadás meg van vizsgálva és a képviselőtestület jóváhagyásra ajánlja.

Most következik a legérdekesebb. A számadás senki alá nem írja. Hihetőleg azért, hogy ha netalán valamelyik kényes tétel kimaradt, az pótlólag még mindig bevezethető legyen. Aláírás, hitelesítés nélkül komédia az egész. Hiszen az alá nem irt számadást lehet még finomabb papírra is írni, szükséges adatokat is lehet beszerezni. A jó könyházból kitelik minden.

A számvevő talán még sem nézi, mert a képviselőtestület már vállalta a felelősséget. Tehát rendben van minden.

Igy jön létre aztán annak a bizonyos mellékjövedelemnek bőséges forrása, mely egyszersmint a nagyfokú községi pótdónak, tulterhelt községi háztartásnak az okozója. Itt kellene a bajok után tapogatózni, szigorú ellenőrzést gyakorolni s a mellékjövedelem ezen irányban csökkenteni, mert azt teljesen megszüntetni, mivel sok a forrás, lehetetlen.

Sok visszaélésnek lehetne elejét venni, ha a határozatoknak azonnali jegyzőkönyvelése elrendeltetnék. Ellenkező esetben a hi-

telesítésre maga a gyűlés küldene ki több ahhoz értő embert. Ha az előző gyűlés jegyzőkönyve minden következő gyűlésen felolvastatnék.

Ha a főszolgabírói irodavizsgálás alkalmával a felvett jegyzőkönyveket az összehívott képviselőtestületnek személyesen felolvasná, az egyes észrevételeket nyomban elintézné.

Ha a számvevő az évközi számadás vizsgálatát a képviselőtestület jelenlétében, felhasználásával végezné. A kiadásos tételeket a megszavazó határozatokkal együtt felolvasná. Megnevezetné a község jövedelmi forrásait, felolvasná az árverezési jegyzőkönyvet. Beszámolna a befolyt községi pótdóról s annak hovatartozásáról.

Odahatna, hogy a vármegye által kiküldött törvényhatósági tag a zárszámadási gyűlésre meghívassék, elnököljön, a nyugtát hitelességét megállapítsa, az egyes észrevételeket, kifogásokat jegyzőkönyvelve zárszámadáshoz csatolja. Ezek után lehetne remélni a mellékjövedelem apadását s a közvagyon állapot javulását.

FIGYELŐ.

Városi és vármegyei — helyi bajok.

Anióta az egyiptomiak először szervekedtek az egyik legveszedelmesebb elemi csapás: azóta a tűz ellen, a tűzoltósági intézmény igen sok változásokon ment keresztül. Mindazáltal még napjainkban, amikor egyes nagyobb városokban csaknem abszolút tökéletességre jutott ez az intézmény, bámulattal kell gondolnunk arra a hatalmas tűzoltói testületre, amelyet Augustus római császár ezredével ezelőtt létesített. Ez a tűzoltóság melynek 7000 tagja volt, az akkor viszonyokat figyelembe véve, az első és legtökéletesebb tűzoltói szervezet volt. Ugyannyira, hogy ma a technika nagyfokú haladásának korában sem képesek a világvárosok sem ahhoz hasonló, méreteiben is hatalmas szervezetet fenntartani.

Hazánkban, ahol a többi államokhoz mérten igen későn jutott el a tűzoltósági kérdés rendezése, mivel a múlt századok örökös háborúi, bevillongásai nem adtak időt az e tekintetbeni szervezkedésre, az utóbbi időben öröndetesen rohamos fejlődés mutatkozik e téren is. Városok, a polgárság jól felfogott érdekében, versenyeznek abban, hogy a tűzoltóság intézményét minél tökéletesebbé tegyék, s így sok helyen hivatásos, tehát rendes hatósági tűzoltóságok tartanak fenn. De belátja a tűzoltóság magas szentes hivatását a polgárság is, élénk bizonyítékát szolgáltatják a felebaráti szeretetnek ott, ahol a politikai községek egyéb súlyos közterhek miatt nem képesek hivatásos tűzoltói szervezetet fenntartani, önkéntes tűzoltói szervezetben egyesülten törekcsenek arra, hogy magukat a tűzoltásban és a mentési munkálatokban tökéletesen kiképezzék, s mint gyakorlott tűzoltók, veszély idején bajba, veszedelembe jutott felebarátaik segítségére lehessenek.

A felebaráti szeretet egyik legszebb tulajdonsága az embernek, s valódi embert felebaráti szeretet nélkül el sem képzelhetünk. De amikor ki kell jelentenünk azt, mikép a felebaráti szeretet a legszebb emberi tulajdonság, ki kell nyilvánítanunk azt is, hogy a tűzoltás és az ezzel kapcsolatban levő mentési munkálat pedig a legszebb felebaráti kötelesség, amelyet tehát mindenkinek, aki ép testtel és ép lélekkel bír, gyakorolni kell.

Ahol azonban nincsen meg a lakosságban a felebaráti szeretet, ahol a lakosság nem él, avagy nem akar élni azzal a kötelességgel, amit a tűzrendészeti kérdésnél a felebaráti szeretet parancsol, a törvény rendelkezése kényszeríti a politikai községeket

arra, hogy vagy rendes hivatásos tűzoltóságot tartson fenn, vagy létesítse a köteles tűzoltói szervezetet, úgy amint az nálunk városunkban is meg van, hogy a férfi lakosság legerősebb csoportja köteles legyen minden előforduló tüzesetnél megjelenni és ott harcolni az elemekkel.

A köteles tűzoltó azonban, tekintve hogy nem a saját jószántából, nem felebaráti szeretetének sugallatával katonája a társadalomnak, s hogy az emberi természet kizárja azt, miként bárki is kényszer hatása alatt eredményes munkát teljesítsen, soha sem felelhet meg hivatásának annyira, hogy a bősé elemekkel megküzdeni képes legyen.

Tele van Székelyudvarhely templomokkal, harangzugással van állandóan teli a vidék, számtalan egyesület működik itt, tehát sok oly hely van, ahol a felebaráti szeretet fejlődésére bőséges alkalom nyílik, s így nagyon csodálatos, hogy egy tekintélyes számú önkéntes tűzoltóság nem képes itt virágozni s hogy az önkéntes tűzoltói szervezet itt megfelelő eredményeket nem tud produkálni. Csodálatos, hogy nem akad több lelkes ember, akiben a felebaráti szeretet annyira ki lenne fejlődve, hogy vállalkozná arra, mikép a tűzoltást rendszeresen el-sajátítsák és véletlen balesetek előfordulása esetén kellő szakértelemmel és szeretettel vegyék fel a küzdelmet a pusztító elemi csapással embertársaik és felebarátaik vagyonárak és életének megmentése érdekében.

Ne várjuk be azt, hogy a veszedelem oktasson ki bennünket felebaráti kötelességeink felől, viszont ne várjuk azt sem, hogy a város, mint politikai testület horribilis áldozatokat legyen kénytelen hozni azért, hogy rendes, hivatásos tűzoltóságot tartson fenn mert az anélkül is magas pótdót egyéb, közszükségleti közkiadásaink teljesen igénybe veszik, hanem teljesítsük kötelességünket úgy, amint azt a lelkiismeret és a felebaráti szeretet megköveteli. s s.

HIREK.

— Hihetetlen hírek.

Mondják, hogy városunk közigazgatása terén is lesz valaha fetámadás;

mondják, hogy a rendőrség mellett törvényszekünk épületét téglánként szét-szedni nem fogják;

mondják, hogy a harisnyakötőgépek szélhámos kötésére nem alkalmasak;

mondják, hogy a „játékonyság“ cégéret némelyek magánbészura nem használják;

mondják, hogy a nőegyleti választmány ülésére az összes jogosult tagok meghívása nem kötelező;

mondják, hogy a vadászegyletet ket-tecskén szétvadászni nem akarták;

mondják, hogy a villamvilágítási szabályok közrebozsátását a polgármester az utókornak meglepetésül nem tartogatja;

mondják, hogy a városnál e mondást: „Jupiternek igen, de az ökrborjunak nem szabad“ — a kisebb tisztviselőkkel szemben nem gyakorolják;

mondják, hogy nálunk kizárólag felnőtteknek erkölcsfinomító mózi-előadásokat nem rendeznek.

E hírek *valódiságáért* felelősséget nem vállal a szerkesztőség.

— **Halottak napján.** Minden esztendőben van egy nap, mely a halottaké. Hűvös, őszi szél sivit; sárga faleveleket visz ide-oda Minden a mulandóság, a megsemmisülés rideg képét mutatja. A tülekedő ember fut, rohan és még a halottak birodalmában is különbnek akarja magát láttatni másoknál. Hiu törekvés, esztelen törtetés. A teremtes munkája és a megsemmisülés igazságos bírája, egyenlő mértéket alkalmaz. Ott nincs protekció. Nincs kedvezmény. Egyformán jön

és megy mindenki. A koronás fők, az utszéli koldus, a milliomos s az éhségtől kiszendvedett nyomorék, — mind, mind egyenlők, mert por és hamu lesz belőle. Az élet sorát tehát igyekezzenek ez örök igazsághoz mérni azok, akiket illet. A kölcsönös megbecsülés, a jótékonyság okserü gyakorlása, a hiúság nélkül való emberszeretet, a mindent felfalni akarás önmérséklése, az irigység, boszuállás korlátozása, mind megannyi csillapító, enyhítő nyújtó szer a társadalmi egyenlőség elősegítésére. Midőn a halottak emlékét tiszteljük, ne feledjük, hogy a mi Atyánk, az Ur imája mit mond: ... Add meg nekünk a mindennapi kenyerünket és bocsásd meg a mi vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk az ellenünk vétetteknek... Ezt az imát napról-napra nemcsak mondani hanem ennek értelmét követni és megtartani is kell...

— **A főispán Budapesten.** Haller János gróf főispán betegségéről már többször részvétellel emlékeztünk meg, mert bennünket még a legnagyobb ellenségünk szenvedése is részvétre indít. Ugy értesülünk, hogy a főispán — családja tanácsára — megváltoztatta tervét és mielőtt operációnak vetné alá magát, Budapesten orvosi konziliumot tartat. Fia: Haller József gróf orsz. képviselő kíséretében Budapestre utazott és az „Angol királynő” szállóban bérelt lakást. A hosszú utat minden baj nélkül tette meg és orvosai azt remélik, hogy egészsége operáció kikerülésével is helyre áll. A főispán — hír szerint — felgyógyulása után teljesen visszavonul és öreg napjait nyugodtabb élettel fogja felcserélni.

— **Emléket Fülei Sz. Lajosnak!** Nagysolymosi Konez Ármán gyógyszerész urtól a korán elhunyt székely poéta emlékére 10 K-át vettünk igen szép levél kíséretében. Az összeget rendeltetési helyére juttatjuk. A levelet pedig buzditásul jövő számunkban közöljük.

— **Az új tanfelügyelő.** A vallás- és közoktatásügyi miniszter Hajdu Ferenc aradvármegyei segédtanfelügyelőt, hasonló minőségben, Udvarhelyvármegye tankerületébe helyezte át és egyúttal a tanfelügyelőség vezetésével is megbízta. Az új tanfelügyelő már vasárnap Székelyudvarhelyre érkezett s a hivatal vezetését átvette.

— **Katonai előléptetés.** Dr Urbányi István székelyudvarhelyi cs. és kir. ezredorvost a király törzsorvosnak léptette elő. Az előléptetés városunkban általános megelégedést keltett, miután Dr Urbányi a legszélesebb körben kedvelt, nagyrabecsült egyéniség. A magunk részéről is készséggel csatlakozunk az üdvözlők sokaságához, kik mindnyájan örömmel kívánnak sok szerencsét a kiváló katona-orvosnak.

— **Azok a híres szövetkezetek.** Minap az ország összes lapjai — kivéve az U. H.-t, mely érthetetlen okokból mélyen hallgatott — megírták, hogy Katonai Béla és társai Első Székely Házipari Országos Szövetkezet valamint Központi Házipari Szövetkezet, hangzatos nevek alatt házipari termékek előállítására és értékesítésére irányuló szövetkezeteket alapítottak Székelyudvarhelyt és Budapesten. Ennek ürügye alatt aztán számtalan kisember terhére súlyos visszaéléseket követtek el. A budapesti államrendőrség az eddig történt feljelentések alapján megindította az eljárást s ennek folyamán felhívta az ország összes alispánjait, hogy a szövetkezetek vidéki „külgazgató”-it és megbízottait értesítsék, hogy Katonai Béla vezérigazgató, valamint Maurer Károly és Hasenstock Jakab ellen visszaélések következtek bűnvádi eljárás van folyamatban. Mivel pedig az eljárás folyamán kiderült, hogy Katonai Béla és társai szövetkezete nem egyéb szélhámosaságnál, a rendőrség kéri az alispánokat, hogy ezt megfelelő formában és módon, hozzák a nagykö-

zönség tudomására. A vidéki megbízottak meg a tagfelvételt és tagdíjak beszedését szüntessék be.

— **Kigyuladt a földgáz.** Szombaton éjjel a kissármási földgáz meggyult és lángengergben áll az egész vidék. A gázforrás közelében lakott a mezőőr családja s mikor az elfojtott esoda feltörte bilincseit, ijedében az asszony gyufát gyújtott. A beömlő gáz felrobbant és a mezőőrnét kis gyermekével együtt halálosan összeégette. Ebből terjedt el a tűz a gázforrás egész területén. Azóta katonai erővel dolgoznak az eloltásán, de még nem sikerült. Az ország minden részéből sokan utaztak a helyszínére.

— **Gazdaújság a papok ellen.** Megemlékeztünk lapunk múlt számában arról a durva hangu támadásról, amelyet a Magyar Lobogó című újság, a kiscgazdapárt hivatalos lapja a lelkészek ellen intézett felekezeti külömbiség nélkül. Most újból foglalkoznunk kell ezzel az ügygel és szomorúan kell megállapítanunk, hogy ime azt a felfogást, amelyet a nemzetközi sajtó csepegtet bele olvasóközönségében a kiscgazdapárt hivatalos lapja magáévá teszi. Remélhetőleg azonban kevés sikerrel, mert amint a nemzetközi tanok nem tudtak tért hódítani a józan magyar kisbirtokos osztály között, úgy arra is nagyhamar rá fog jönni, hogy a papfalás, a papok szidása nemcsak amolyan duhaj legényvirtus, hanem tulajdonképpen támadás a vallás, az erkölcs és az ezeken nyugvó mai társadalom rend ellen. Ennek a rendnek felforgatása a papok minden ok nélküli szidásával, gunyolásával kezdődik és anarchiával végződik. Szerencsére a magyar gazda elég józan és nagyon jóltudja, hogy a papot a vallástól, az erkölcsötől és a tisztességtől elválasztani nem lehet és azt is tudja, hogy a pap személyn át a vallást és az erkölcsöket tartjuk tiszteltben.

— **Olcsó és szép kiadása román. kath. imakönyvek** színes képekkel díszítve, a győri és pécsi egyházmegyei hatóság engedélyezésével, gyönyörű választékban kaphatók Betegh Pál könyv-, zenemű-, papiros-, író- és rajzszerzőjében Székelyudvarhelyt, Kossuth-utca 31. sz. alatt. Anyagi kenyér, Igazi égi mama, Mária virágos kertje, A szerelem szent szövetsége, Vezércsillag stb. A legegyszerűbbtől a legdiszesebb kötésig, minden izlésnek megfelelő imakönyvek érkeztek. Ajánljuk a főt. papság és a jóindulatu hívek figyelmébe. Alkalmi és ünnepi ajándéknak egy szép kötésű imakönyv a legkedvesebb emlék.

— **Marostordavármegye vasúthálózata és a Székelyföld.** Harom esztendő óta dolgozik Marosvásárhely közönsége azon a nagyszabású vasúti hálózatterven, amelynek előmunkálati engedélyét most ujtította meg a miniszter. A vasut Marosvásárhelytől Szovátaig, esetleg Parajdig, továbbá Marosvásárhelytől Mezöméhes állomásig, innen folytatólag Apahida állomásig valamint Mezőbándtól egyrészt Mezőkapusig, másrészt Oroszfáig s folytatólag Lekenceze vagy Kerécs állomásig, továbbá Kolosnagydától Szeretfalva vagy Besztercze állomásig és Parajdtól Székelyudvarhely állomásig, végül Mezőkapustól Radnót vagy Maroscsapó állomásig. Keskeny nyomtávval, gőzüzemmel helyi érdekű vasut hálózatként van tervezve. A nagy kiterjedésű vasúthálózat keresztül vitele elé az erdélyi érdekesség igen nagy várakozással tekint s Erdély, de különösen a vármegye felindülését várják. Hát hiszen szép és jó lesz ez a vasúthálózat talán Maros-Vásárhelynek. De a Székelyföld és így Erdély közelebbi érdeke sem ezt kívánja. Udvarhelyvármegyét vasúti közlekedés szempontjából, teljesen háttérbe szorították s addig, míg az Apahida — Marosvásárhely — Székelyudvarhely — Sepsiszentgyörgy — Konstanca felé vezető egyenes fővonal, mely az összes székelyföldi városokat és vármegyéket szoros összeköttetésbe hozná, nem létesül, helyes vasúti politikáról beszélni sem lehet. Addig csak toldozás, foldozás az egész mesterkedés, miben Marosvásárhelynek sem

lesz meg a kívánt előnye. Mert valamint az emberi test vérkeringését a szívműködés irányítja, azonképpen a székelyföldi vármegyei központok helyes összeköttetése nélkül, eredményes vasúti közlekedés nem történhetik. A mai kormány nagy befolyású emberei Daniel Gábor, Sándor János, Heltai Ferenc, Hegedűs Loránt és mások, ha csak egy cseppnyi jóakaratu érzéssel is akarnának segíteni a Székelyföld nyomorult, türehetetlen közlekedési mizériáin, akkor első sorban a fennebb említett, Borszék y Soma által nagy lelkesedéssel, áldozatkész buzgalommal kidolgozott, kétségtelen adatokkal igazolt tervezetét sietnének megvalósításhoz juttatni. Alkossanak nagyot, maradandó becsüt; olyant, mely államférfiui rátermettségüket örökké hirdesse. Ha Erdélyt s különösen a Székelyföldet tényleg megerősíteni akarják, ez az egyedüli módja. Nemzeti létünk, jövőd hazavédő feladatunk függ e kérdés mielőbbi megoldásától.

— **Asztalos műhelyáthelyezés.** Bogyor Gábor előnyösen ismert, pontos és lelkiismeretesen dolgozó asztalos polgártársunk műhelyét a Kossuth-utcából Rózsa-utca 10. sz. alá helyezte át. Midőn ezt a közönség szíves tudomására hozza, kéri nagybecsü további pártolását.

— **A székelység nevelése.** A székely kérdést a vele való foglalkozás első stádiumában majdnem mindenütt gazdasági kérdésnek találják és orvoslásában is mint ilyent kezelték. A nép elszegényedése, a kivándorlás, a gazdasági kultúra elmaradottsága és a más rokon bajok ellen kezdtek meg a harcot és ezeknek az általános tüneteknek tanulmányozásában mintha szemük elől tévesztették volna azt az igazságot, hogy a ki a szegénység ellen akar küzdeni, annak ismernie kell a szegénység okát és hogy rendkívüli körülmények, elemi csapások okozta baj orvosolható anyagi eszközökkel, de az állandó szegénységnek mélyebben: a tudatlanságban, a sötétségben rejlik az oka. Az az Erdélyben folyó küzdelem, melyet a közvélemény székely akció néven ismer, ma már jelentős anyagi eszközökkel rendelkezik, kivált a mióta a földmívelési kormány marosvásárhelyi miniszteri kirendeltséggel külön hivatalt állított föl. Mi sem lett volna természetesebb, minthogy a földmívelésügyi kormánynak ez a szerepe, a rendelkezésére álló anyagi eszközök által, a kormánysegítés sablonos adományaival lásson feladatának teljesítéséhez s a segítség kiosztásával támogassa a székely gazdátársadalmat. Itt azonban a munkának nehezebb részét választották. Hogy a segített és segítésre szoruló gazdátársadalom föl tudja használni a kínálkozó anyagi kedvezést, hogy öntudatos és erős gazdasági életet kezdjen, szükségesnek mutatkozott a közönyt, tudatlanságot eltakarni a haladás útjából. Először a nép tanítása és felvilágosítása, azután az anyagi segítésben való részesítés, s csak azután ez az alapgondolat vezette az erdélyi gazdasági akciót. Közigazgatási rendszabályokkal, hatalmi uton ezt a kulturmunkát természetesen nem lehetett megkezdeni, ennek a ténynek föl nem ismerésében leledzett a székelymentés sokszoros sikertelensége és kudarca. Az erdélyi gazdasági akció távol tartotta magát a fönt említett végzetes tévedéstől s ismerve a baj igazi forrását, a népfelvilágosítás munkáját kezdte meg, arra igyekezt, hogy egy jobblet, gazdasági jobblet szükségletének érzését támassza. A gazdakörök és más szervezetekben tartott gazdasági, egészségügyi, jogi és más felvilágosító előadások erre irányultak. 28 000 résztvevője volt ezeknek az előadásoknak a legutolsó kimutatás szerint. Egészségügyi, gazdasági, jogi stb. előadást tartanak mindenütt, nyáron a mezőn, télen a gazdaköri helyiségekben, s a mit a kirendeltség a falu gazdasági rendszerén változtatni akar, ezeken az előadásokon ismerteti a kiscgazdákkal. A székely akció munkája nem mankót ad a gazdasági nyomor betegének, hogy azzal sántikáljon tovább, hanem megtanítja, a mankót nélkülözve, maga lábán járni.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.